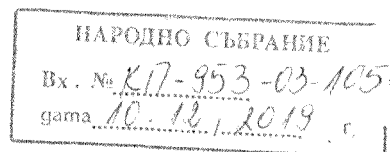

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
ВЪРХОВЕН
КАСАЦИОНЕН
СЪД

ИЗХ № У-1363-
10.12.2019г.

**ДО
ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА КОМИСИЯТА
ПО ПРАВНИ ВЪПРОСИ НА
НАРОДНОТО СЪБРАНИЕ НА
РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ**

На изх.№ КП -953-03-105/03.12.2019 г.

Относно: Становище на ВКС, Наказателна колегия относно проект за Закон за изменение и допълнение на Наказателно-процесуалния кодекс, № 954-01-83, внесен от Корнелия Петрова Нинова и група народни представители на 29.11.2019 г.

УВАЖАЕМА ГОСПОЖО АЛЕКСАНДРОВА,

Във връзка с писмо от Комисията по правни въпроси на НС на Република България под горния номер, приложено изпращам на Вашето внимание становище на Върховния касационен съд на Република България, Наказателна колегия, относно изпратения ни проект на Закон за изменение и допълнение на Наказателно-процесуалния кодекс № 954-01-83, внесен от Корнелия Петрова Нинова и група народни представители на 29.11.2019 г.

Приложение: съгласно текста.

С уважение,

ГАЛИНА ЗАХАРОВА
ЗАМЕСТНИК – ПРЕДСЕДАТЕЛ НА ВКС
И ПРЕДСЕДАТЕЛ НА
НАКАЗАТЕЛНА КОЛЕГИЯ НА ВКС

НАКАЗАТЕЛНА КОЛЕГИЯ НА ВЪРХОВНИЯ КАСАЦИОНЕН СЪД

СТАНОВИЩЕ

Относно: законопроект за изменение и допълнение на Наказателно-процесуалния кодекс, №№ 954-01-83, внесен от Корнелия Нинова и група народни представители на 29.11.2019 г.

Постъпило е писмо от председателя на Комисията по правни въпроси на Народното събрание на Република България, с което ВКС е поканен да представи становище по цитирания законопроект, внесен от Корнелия Нинова и група народни представители. Предлага се изменение и допълнение в чл.213 от НПК, чрез което да се въведе възможност постановлението на прокурора за отказ да се образува наказателно производство да се обжалва пред съда в двуинстанционна процедура.

Сред основните мотиви на вносителите на този законопроект са залегнали препоръките на Комитета на министрите на Съвета на Европа, мотивите на осъдителни решения на ЕСПЧ по дела срещу България, заключения от независимия анализ на структурния и функционален модел на прокуратурата, осъществен от европейски прокурори, както и изразени тези в научни статии и трудове на изявени представители на наказателно-процесуалната теория у нас.

Твърди се, че липсата на съдебен контрол върху отказите на прокуратурата за образуване на досъдебно производство създава предпоставки за произвол, от който жертви и пострадали остават незащитени именно поради отказ да се започне наказателно преследване. Според вносителите, въвеждането на съдебен контрол върху тези прокурорски актове на такъв начален етап от процеса значително ще увеличи възможностите за осъществяване на ефективно разследване при извършено престъпление, а в резултат на това и шансовете престъпления да останат ненаказани силно ще намалеят.

Върховният касационен съд и в частност неговата Наказателна колегия е имала възможност да изрази становище във връзка с идеята за въвеждане на съдебен контрол върху постановленията на прокуратурата за отказ да образува наказателно производство, към което продължава да се придържа. Същественият момент в него е липсата на възможност такава процедура да бъде

уредена поради противоречието ѝ с възприетия конституционен модел на съдебната власт в Република България.

Съгласно чл.212 ал.1 от НПК, компетентният орган да образува досъдебно производство е прокурорът. Освен законен повод и достатъчно данни за извършено престъпление, образуването на наказателното производство предполага и компетентност на съответния орган. Съдът не е между органите, компетентни да образуват досъдебно производство и това положение е в съгласие с принципа за независимост на прокуратурата от съда и обратно. Предвиденият на досъдебното производство инцидентен съдебен контрол¹ е винаги в рамките на вече образувано досъдебно производство и същият представлява ефективен механизъм за защита правата на различни лица, в случаите, когато се касае за съществена намеса в личната или имуществената им сфера, или за защита достоверността на доказателствения материал. С други думи, съдебният контрол във фазата на досъдебното производство е винаги в рамките на вече образувано досъдебно производство и е пряко свързан със защита от посегателства над конституционно закрепени права на свобода и сигурност.

Не може да бъде споделена тезата, че след като е въведен съдебен контрол върху постановленията за прекратяване на наказателното производство, не съществува пречка такъв да се въведе и на отказа да се образува досъдебно производство, тъй като двете производства са сходни. Съдебният контрол върху постановлението за прекратяване на наказателното производство е регламентиран за случаите, когато активно легитимирана страна (пострадал или неговите наследници, или ошетен ЮЛ) е упражнила правото си на жалба срещу прокурорския акт – т.е. необходимо е да е налице правен спор. Този правен спор е възможно да бъде разрешен единствено от съд, защото по силата на Конституцията на РБ (чл.119 от КРБ), правораздаването се осъществява само от съдилищата. В този случай, съдът не се намесва в конституционно установените функции на прокуратурата, а осъществява присъщата си правораздавателна дейност.

При образуване на досъдебно производство се извършва преценка на конкретни обстоятелства – наличие на достатъчно данни и законен повод, а при отказ да се образува досъдебно производство липсва правен спор, които да бъде предмет на разрешаване. Освен това, по сега действащия НПК отказът на прокурора да образува досъдебно производство подлежи на обжалване пред по-

¹ съдебен контрол върху мерките за процесуална принуда; съдебен контрол върху посегателства върху основни права при осъществяване на някои способности за събиране на доказателства; правомощия на съда при събирането на гласни доказателства-провеждане на разпит на обвиняем и свидетел пред съд и съдебен контрол при прекратяване и спиране на наказателното производство

горестоящата прокуратура, т.е. правата на пострадалото лице са законово защитени, макар и в рамките на институционалния контрол.

Предвиждането на възможност отказът на прокурора да се обжалва пред съд, би довело до подмяна на органа, компетентен да образува досъдебно производство, тъй като при отмяна на отказа от съда, прокурорът би бил задължен да образува такова производство. Това от своя страна неминуемо води до намеса и в преценката на прокурора по чл.211 ал.1 от НПК и изземване на функциите на прокуратурата по ръководство и надзор за законност във фазата на досъдебното производство. Последното категорично представлява нарушение на чл.127 от Конституцията, което потвърждава тезата за ограничение на възможностите за редица промени от съществуващата конституционна рамка². Съдебният контрол над решението на прокурора да започне разследване е присъщ за друг тип правна система, каквато не би могла да бъде въведена при възприетия от КРБ модел на съдебна система.

Предвид това свое становище, ВКС намира, че въвеждането на предложената съществена промяна в наказателното правораздаване следва да бъде част от една по-задълбочена конституционна реформа, поради което обсъжданият законопроект се явява преждевременен.

Наред с това при неговото изготвяне не е съобразена необходимостта от промяна и в други разпоредби на процесуалния закон, като например чл.29 от НПК, доколкото вземането на становище относно съставомерността на определено деяние по НК неминуемо води до предубеденост на съдебния състав, който следва да бъде изключен от списъка на съдиите и съдебните заседатели, на които делото може да бъде разпределено за разглеждане по същество (доколкото не е предвидено разглеждане на делото еднолично от първоинстанционния съд).

В допълнение следва да се посочи още, че българската съдебна система не е пригодена за въвеждане на производство по съдебен контрол над отказите за образуване на досъдебно производство. Допускането на обжалване на всяко постановление за отказ пред съд ще доведе до затлачване на съдилищата в редица случаи с преписки, очевидно не съдържащи никакви данни за престъпна дейност.

С оглед изложеното, на този етап не подкрепяме предложението законопроект.

Изготвено от
аналитичното звено
към НК на ВКС:

² Закрепена и с Решение № 1 от 14 януари 1999 г. по конституционно дело № 34/1998 г.; Решение № 13 от 16 декември 2002 г. по конституционно дело № 17/2002 г.; Решение № 3 от 10 април 2003 г. по КД № 22/2002 г.